

Almhurst – Groninger hoek in Chicago

Toen omstreeks het midden van de 19e eeuw de stroom emigranten uit Nederland naar de Verenigde Staten op gang kwam, concentreerden de nieuwkomers zich over het algemeen in Chicago. Dat was toen al een flinke stad met enkele tienduizenden inwoners en qua grootte de tweede stad in de States. Van daaruit zwermde de meeste Nederlanders – na een flinke periode oriëntatie en aanpassing – uit over het immense land.

Chicago kende tot aan het einde van de 19e eeuw drie kernen waarin de emigranten zich sociaal-veilig voelden. Er was een concentratie van Noord-Hollanders, ééntje van Zuid-Hollanders en er was De Groninger Hoek aan de westkant van het kleine stadscentrum, bestemd voor de duizenden die vooral de bittere armoe in de provincie Groningen in de 19e eeuw ontvluchtten.

Robert Swierenga voor het eerst in het 13e eeuwse kerkje van Huizinge. "Generaties lang hebben vele duizenden emigranten uit stad en provincie Groningen in Chicago gewoond." © NVHN/JAN ZEEMAN

Er is nooit over De Groninger Hoek geschreven weet de Amerikaan Robert Swierenga (hoogleraar aan het Hope College en natie-breed erkend als de meest gezaghebbende schrijver van boeken over de 'Hollandse Amerikanen') zeker. Hij was uitgenodigd voor een spreekbeurt in Middelburg ("over de Zeeuwen in Californië") en maakte meteen van de gelegenheid gebruik één dag in Groningen door te brengen, de kerkjes van Huizinge en Zeerijp te bekijken én het gehucht Lellens van waaruit in 1893 zijn overgrootvader met vrouw en negen kinderen vertrok.

Swierenga (65, een indrukwekkende lijst boeken en publicaties op zijn naam en enkele maanden terug konink-

lijk geridderd voor zijn verdiensten) is de eerste die over De Groninger Hoek heeft geschreven. Het circa 500 pagina's tellende boek ligt nu bij de uitgever die het graag in omvang wil terugbrengen, maar Swierenga op zijn weg vindt.

"Er komen nog pittige gesprekken, maar we komen er wel uit. Denk maar aan het voorjaar van 2001. Ik heb nu zo'n 23.000 Gronings-Amerikaanse nakomelingen in de computer, zo'n 1000 laten interviewen en heb zo'n vijftig uur aan film. En wat het aardige is: ik schreef als het ware mijn eigen geschiedenis."

Die is eerlijk gezegd illustratief. Swierenga's overgrootvader woonde naast de molen in Lellens, voer met zijn snikke graan op de stad Groningen en

zag de bittere armoe in de ogen toen hij in de stad Groningen zijn scheepje buiten zijn schuld om zag kapseizen. Weg inkomsten en hem restte – in het voetspoor van andere familieleden – de emigratie naar de VS. Ook hij kwam met zijn gezin in Chicago terecht.

Swierenga: "Groningers hebben zich in Chicago altijd goed kunnen redden. Een aantal bracht het in redelijk korte tijd tot een redelijke welvaart zodat ze negerbedienden in dienst konden nemen. Er zijn heel wat gevallen bekend waaruit blijkt dat negerbedienden Gronings spraken met hun werkgevers. Trouwens, in de wijk Almhurst in Chicago – zo'n beetje het gebied waarin de Groningers uit stad en provincie in die tijd woonden –

wordt in de kerken door ouderen vaak nog een krom Engels gesproken waarin Groninger woorden voorkomen."

Andere herinneringen zijn er niet meer. "De regio staat", vertelt Swierenga, "bij ouderen nog wel bekend als De Groninger Hoek, maar je vindt het niet meer terug in de bouwstijl. Het enige opvallende is dat je hier en daar nog wel eens kleine molentjes in de tuinen ziet. Ik ken Amerikanen van Groninger oorsprong die zijn blijven wonen in het gebied. Hun voorouders zijn niet uitgewaaid en zij zijn óók blijven zitten. Ze zijn zich allemaal duidelijk bewust van hun roots."

Zijn ouders hebben nog wel Gronings gesproken. "Dat geldt voor meer mensen in de

Almhurst-regio in Chicago. Er is zelfs een poging gedaan een eigen krant op te zetten. Dat was het dagblad 'Onze Toekomst' met een sterke Groninger inslag. Maar die heeft het slechts twee jaar volgehouden."

In 1970 kwam Robert Swierenga voor het eerst in ons land. "Het voelde als een thuiskomst. De laatste tijd kom ik zelfs ééns in het jaar. Archieven induiken. Overigens, een jaar of vijftien geleden heb ik nog eens een gastcollege aan de Rijksuniversiteit gegeven over De Groninger Hoek in Chicago. Na de presentatie van het boek in het voorjaar halen we even diep adem en dan gaan we gewoon verder. Ik heb nog meer pijlen op m'n boog."

NVHN 6-10-00